

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

סו.

עין משפט
נר מצוה

פטומי מילי. אין אלו אלא דברי נחומין בעלמא לפטס את לכו: **הא לא אמר ליה מדעיתא אסור.** אלמא על כרחיה מקיים תנאה לפיכך אינו מוכר והוא ליה כרצית ולא אמרי' פטומי מילי ניגהו האויל ולא אתני מוכר: **א"ל.** הא דרבא נעשה כאומר מדעתיה אתמרה. הכי אמר רבא לעילוי' מאי שנא רישא מאי שנא קיפא אמר רבא קיפא כיון דבעי מוכר אתגויי ולא אתני והלוקח קאמר ליה מנפשיה נעשה כאומר ליה מדעתיה אחזירנה אס ארצה ואע"ג דלא פריש מדעתיה כנאמן דפירש דמי ואין עליו לכופו הלכך א"נ אהדרינהו השתא הוא דהדר זבין להו: **דכסת לה גיטא לדיסיה.** שלא תוקף לזכור ולא כתב לה על תנאי אס מתי: **פטומי מילי.** אין אמירה זו קבלת תנאי אלא לנחמו ואס תרצה תנשא לאחר: ואי לאו **פטומי מילי מאי.** ואף אס אמרה באמת ובקבלת שבעה גמורה מאי: **בידיה קיימא נוי.** בתמיה. הגט אינו אלא מדעת האיש ורתיך למוסרו לה על הנשאי ואס לא התנה בשעת נמינה תנאי שלה אינו כלום ואפי' אמרה קודם לכן ולא דמי לנמון דמשעבד נפשיה לדיבוריה: **בשעת מתן מעות.** התנה על מנת כן קונה הכל ואס לאחר מתן מעות התנה אין דבכריו כלום: **דרדקא קרעיה.** בתמיה. וכי לא אדס גדול הוא לא קרעו בלא טעם: **אני אומר אסמכתא קניא.** הייתי רגיל לומר קנה הכל דאסמכתא קניא אכל מניומי חלוק עלי והחזירני מדברי. והא אסמכתא היא הבטחה בעלמא לסמוך על דבריו שאס לא ימלא דבריו ימן לו זהו מאתים בנמנה: **רבי יוסי.** בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שפרע מקלת חוצו והשליש את שטריו כו': ואיבעית

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

פטומי מילי בעלמא הוא אמר ליה רב אשי לאמימר טעמא מאי **כ"ב** כיון דלוקח בעי לאתגויי והכא מוכר קא מתני אמרת פטומי מילי בעלמא הוא אלא מתניתא דקתני לכשיהיו לך מעות אחזיר לך מותר דמוכר הוא דבעי לאתגויי מוכר לא אתני ולוקח קא מתני ואמרינן מאי שנא רישא ומאי שנא קיפא ואמר רבא סיפא דאמר ליה מדעתיה טעמא דא"ל מדעתיה הא לא א"ל מדעתיה לא אמרינן פטומי מילי בעלמא הוא א"ל נעשה כמאן דא"ל מדעתיה אתמרה: ההוא שכיב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו אגניד ואתנה אמרה ליה אמאי קא מתנחת אי קיימת דידך אנא אמר רב זבד **כ"ג** פטומי מילי בעלמא הוא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ואי לאו פטומי מילי מאי בדידה קיימא למישרי תנאה בגיטא בדידה קיימא למישרי תנאה מהו דתימא הוא גופיה אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא קא משמע לן: הלוחו על שדהו: אמר רב הונא בשעת מתן מעות קנה הכל לאחר מתן מעות לא קנה אלא כנגד מעותיו ורב נחמן אמר אפילו אחר מתן מעות קנה הכל עבד רב נחמן עובדא גבי ריש גלותא בשמעתיה קרעיה רב יהודה לשמריה אמר ליה ריש גלותא רב יהודה קרע לשטרך אמר ליה דרדקא קרעיה גברא רבה קרעיה הוא ביה טעמא וקרעיה איבא דאמרי אמר ליה דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי בדינא דרדקי ניגהו יהדר אמר רב נחמן אפילו בשעת מתן מעות לא קנה ולא כלום אייתיביה רבא לרב נחמן אס אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו אמר ליה אני אומר אסמכתא קניא ומניומי אמר **כ"ד** אסמכתא לא קניא ולמניומי קשיא מתני' איבעית אימא מתני' רבי יוסי היא דאמר **כ"ה** אסמכתא קניא איבעית

פטומי [א] מ"י בעלמא הוא. דוקא הכא שכבר עמדו על סוף לקנות שלא באחריות והיה מנטער הלוקח שלא היה מתרצה המוכר למוכרה באחריות והוא לא היה רוצה להניח מלקנותה בשביל כך ולהכי הוא פטומי מילי בעלמא אכל אס בתחילת הדברים פתח המוכר קני לך שדי דאי כרפי לא מינך כו' לא היו פטומי מילי אלא תנאי גמור כי זודאי לא נתכוון ללוקחו אלא באחריות כמו שפתח לו המוכר ונפקא מיניה למ"ד [אחריות] לאו טעות סופר הוא או לשאר תנאים וכן בסמוך מיירי שנתרצה וגמר דעתו וצפוי לגרש בלא תנאי והיא צאתה לנחמו דבכריה:

קמ"ו פירוש דמי נמי אדעתה ידיה מקנה לה אינו חוזר דגס היא לא אמרה אלא פטומי מילי משמע הכא דש"מ המגרש אשה סתם אס עמד אינו חוזר בגט וכן משמע צמי שאחזו (גיטין דף ע"ה ושם) שהורף שמואל לתקן צניטא דכריב מרע אס מתי יחא גט ואס לאו לא יחא גט ומכאן מקשה ר"מ על פ"ה ור"ח דפי' הא דאמר רב הונא צמי שאחזו (שם דף ע"ב ושם) גיטו הרי הוא כמתנתו מה מתנתו אס עמד חוזר אף גיטו אס עמד חוזר ופי' דאסמכתא קניא דכשתנת גט סתם אס עמד חוזר כמו צמתנה ומיהו **כ"ז** סוגיא דהכא שמואל פליג פליג הונא דה"ר פליגי עליה פליג רבא ושזב מקשה ר"מ שס על פירושו ומפרש דרב הונא אמתניתין דהתם קאי אמיהוס אס מתי מחזיו זה כו' אכל כשתנת סתם מודה רב הונא דאינו יכול לחזור ושם (ד"ה אמר) מפורש:

כ"ח אחר מתן מעות לא קנה אלא כנגד מעותיו. וא"ת יקשה דכפרין בסמוך מי קא"ל קני לגוביינא והלא אמר ליה קני הכל לסוף ג' והכל אינו קונה ולכן אף כנגד מעותיו לא יקנה ואע"ג דלעיל בפרק הזהב (דף מ"ח ושם) אמרינן גבי ערבון שקונה כנגד ערבון הכל אלא ויקנה הרי אסמכתא קני כנגד מעותיו וא"ת כי יוסי ואי אפשר לגרוס כן בדמוכח בפרק (הארבעה נדרים) (נדרים דף ע"ב.) גבי ההוא **כ"ט** דאתפס וכוותיה ב"ב ואמר אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבעטלו זכותי ולא אלא אמר רב הונא צנילין וכוותיה ופריך והא אסמכתא היא ומשני שאני הכא דאתפס ופריך כל היכא דאתפס לאו אסמכתא היא והתנן מי שפרע מקלת חוצו והשליש שטריו כו' ואמר רב נחמן אמר רבה דר אבא אמר רב אין הלכה כר' יוסי ואי אפשר לגרוס כן בדמוכח מדרב נחמן ואמר רב הונא פליג בשעת מתן מעות קונה הכל וא"ת ליה דאסמכתא קניא **כ"י** ואמר טעם דבשעת מתן מעות לא חשיב לה אסמכתא דהתם בנדרים ודאי היא אסמכתא דאין חפץ שיתקיים הקנס והגומא אלא מתנה כך להסמיך חזירו על דבריו אכל הכא על דעת כן מלוהו מעותיו שמהא השדה משוקעת צידו אס לא יתן לו עד שלש שנים אכל לרב נחמן דאמר דאף לאחר מתן מעות קונה הכל לא יתכן טעם זה ומפרש ר"י טעם שזה לשניהם דהכא קני טפי מצעלמא שבתחילת המכנתא היא קאת ענין מקח וממכר שמקנה לו כל הקרקע להשתעבד לו בתורת משכון וגם עשה לו טובה בהלוואה הלכך כשמתרצה לו שיהא שלו אס לא יתן לו עד ג' שנים יש דעתו לקיים ולא להסמיכו על דבריו אמר כן אלא גומר דעתו להקנות לו לרב הונא כדאית ליה ולרב נחמן מקמי דהדר ביה כדאית ליה ומשום דעדיפא הך אסמכתא משאר אסמכתא אתי שפיר **כ"א** (נמי) למניומי ולרב נחמן צטר דאהדריה מניומי דמתני הכא מעכשיו בלא צ"ד חשבו צ"ד נדרים **כ"ב** אמרי' והלכתא אסמכתא קניא והוא דקנו מנייה צ"ד חשבו וסתם קנו מנייה היינו קנין סודר אינו אלא מעכשיו דלא מהיב לקנותו צ"ד אחר זמן כיון דבהיא שעתא כבר הדר סודר למר' כדאמר בפרק השומפין בנדרים (דף מ"ח.) [א] אלמא בשאר אסמכתות אפי' מעכשיו לא קני אלא דוקא ב"ב חשבו וקניא חשבו שיעשוין בשעת שידוכין מהני אפילו לא קנו צ"ד חשבו כיון שנהגין צ"ד כל העולם מידי דהוי אסמיטומתא דלקמן (דף ע"ד.) דקניא ועוד דבדין הוא להתחייב כל החוזר צ"ד כיון שמבייש את חזירו וכן אס קבל עליו המלמד בשעה שהשכירוהו קנס אס יחזור צ"ד ולא נמצא מלמד אחר מוזמן אין זה אסמכתא דלא חשיב גווס כיון שמפסידו והוי כמו (לקמן דף ק"ד.) אס אוציר ולא אעביד אשלים צמיטבא דלאו אסמכתא היא וא"ת בפרק ארבעה נדרים דפריך מרב נחמן ארבע הונא טפי ה"ל למיפריך לרב הונא אדרב הונא אית ליה הכא דאסמכתא לא קני אע"פ דתפס המלוה והוי כמו אתפס דקאמר לאחר מתן מעות לא קנה וי"ל דהתפסה דהכא דהוי במקרקעי לא חשיב כאתפס דהתם דהוי במטלטלי [א] ור"ת תריך אקושא דלעיל דלא קשיא דרב הונא דאמר הכא בשעת מתן מעות קנה אדרב הונא דנדרים דהכא קני משום דתפס מלוה גופיה ולעיל בפרק הזהב (דף מ"ח.) דלא קני מוכר הערבון אע"ג דתפס ליה היינו משום דלא קני לוקח כפליים דליהו לא תפס:

[א] ע"י מוס' גיטין עה. ס"ה לאפקוק. [ב] לקמן ע"י ק"י. ק"י. צ"ב קסת. קטע: סנהדרין כ"ד. [א] ולעיל מ"ח וש"נ. [ד] דף ק"ה. [א] ו"ל צ"ב ג' דנדרים. [א] ר"ל מ"ז.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומניומי וכו' גבי ההוא גברא דאתפס: (ב) בא"ד ומיהו לרב הונא. ג"כ כלומר אכל בלא ר"י לא קנה דרב הונא אדרב הונא דכסויא דנדרים משמע דמופס בפשיעות אליבא דרב הונא דאסמכתא לא קניא וכאן ס"ל דקניא בשעת מתן מעות ד"ש יתן טעם דבשעת מתן מעות על דעת כן הלוה כו' אכל לר"י ליכא לתרוי' שהורף מניומי להחזיר. אע"פ שהיה ידע מילתיה דר' אבא משום דכאן קנה יומא כיון שעל דעת כן הלוה עד שהחזירו מניומי שהרי ר"י ס"ל דאף לאחר מתן מעות קונה הכל אע"פ דליכא למימר ש"ד כן הלוהו:

גליון הש"ס

גמ' כיון דלוקח בעי לאתגויי. עיין בחובות דף פ"ג ע"א מוס' ד"ה כרובי כהנא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה פטומי כו'. ר"ב ע"י הג"א ומש"ש: [ב] שם ד"ה ומניומי. אלמא בשאר כו'. ר"ב וכו'. ומניומי כח דכל מעשיו קנה: [ג] שם ור"ת מריך כו'. ר"ב ור"י הרמז"ס ומכח דבערבון באמת קנה המוכר וע"י רש"י שם ד"ה דיו כו' ככתב דבריו מוס' דלא קני וכו' ש"פ:

גה א ב ג מ"י פ"א מה"ל מבינה ה"ל ג וכו' שם טו"ש ע"ד ס"י קטע טע"י א ו"ע בטו"ש ע"ד ח"מ ס"י ח טע"י א ופטי' ז ו"ע: ג ד מ"י פ"ו מה"ל מלוה ה"ל ז ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג לאון ק"ג טו"ש ע"ד ס"י קטע טע"י ח טע"י ז ופטי' ח טע"י ט: ג ד מ"י שם ופ"א מה"ל מבינה ה"ל ג וע"י כ"מ ס"י סמג עשין פ"ב טו"ש ע"ד ח טע"י ט: ט:

מוסף רש"י

אסמכתא. הבטחה בחובות שאלס מבטיח את חבירו למקח עליו שאס לא יקיים מנאלי יתן יך ויך (לעיל מ"ח.) היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו, דקבור שהוא יכול לנלא ופעמים שמנלתין אותו (סנהדרין כ"ד.) הענטי' לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לפחד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאסם ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב קסח.) לא קניא. ואינו נאספס בגמלו ולא יפסיד בכך (שם).